

ZEMTURS

LATGOLAS NŪVODA NEDEĻAS LAIKKROKSTS

Nr. 10 (179)

1999. GODA 12. MARTS

CENA 10 SANTIMI

KONSULTANTI: religijas lūtas – prāvests Aļberts Budže, Raiņa ilā 21, Tiļža, Bolvu rajons, LV-4572, tālrunis – 245-56312; mākslas vaicājumi – Pīters Gleizdāns, Bazneicas ilā 34, Rēzekne, LV-4601, tālrunis 246-23325; poligrafeja, izdevniecība – Jāns Eļksnis, Bazneicas ilā 28, Rēzekne, LKC izdevniecība, LV-4601, tālrunis 246-22298; dzeja – Ontons Slišāns, Upīte 2-13, Šķilbānu pogosts, Bolvu rajons, LV-4587; vēsture – Viktors Trojanovskis, R. Blaumaņa 17/18, dz. 6, Ludza, LV-5701; kultūrvēsture – profesors Pīters Zeile, K. Valdemāra 145/I-52, Reiga, LV-1013, tālrunis 27-361423; ekonomika – profesors Jezups Zeļonka, LJAEL, Akadēmijas 1, Reiga, LV-1003; ūzemu biroja vadeitōjs – Aļberts Spōgis, Breslauer StraÙe 44, 48157, Mūnster, Deutschland.

VALDIS RŪJA

KARAVODŪNI PĪMYNŪT

ar specialu atļōvi pōrpublicējums nu "Latvijas Vēstneša" laikrokstam "Zemturis", mozlit saeisyntōi

Jau agri 25. janvara reitā pi Nacionalō teatra un Aizsardzeibas ministres pulcējōs ZS ūtā bataljōna 62. padūmniku rūtas, NBS ūtā, Nacionalōs aizsardzeibas akademejas, karaveiru, Daugovas vonogu, kulturas, sabīdriskū organizaceju un īstōžu pōrstōvi, lai ar NBS autobusim izbrauktu uz pulkveža Oskara Kalpaka bataljōnā atbreivošōnas ceinu sōkuma 80. godskōrtas atceres pasōkumim Ritumkūrzemē. NAA pasnidzejs, katedras vadeitōjs majors Zigurds Irbe braucējus īpazeistynōja ar vēsturiskim Latvijas armejas fotodokumentim, vanadze Maiga Pubule, tēlniks, zemesardzes vērsnikvitniks Imants Lukažs un cyti, kuru tāvi ceinejušis Kalpaka bataljōnā, saistūši stōsteja par kauju epizodem, dzērdātū un laseitū.

...Jaunōs vaļsts Latvijas Pagaidu valdeiba 1919. goda sōkums beja gryuts pōrbaudejumu laiks. Janvara pyrmajōs dīnōs uz Reigu lauzēs padūmu Krīvejas apbruņōti lelyniki, tureigī piļsōni evakuējōs uz Angleju. Valdeiba pōrsacēlē uz Jelgovu, pēc tam uz Lipōju. Vōcu karaspāks napiļdēja sabīdrōtū uzlyktūs pinōkumus, prikslāikus atsakōpe, laupēja, reikōja sazvērestēibas. Ari angļu karakugi Reigas ūstā atsasacēja pīsadaleit golvaspiļsātas aizstōvēšōnā. Sorkonarmeja ījēme Latgolu, Vydzemi, lelōkū daļu Kūrzesmes... Nav vinōtas armejas, nav īrūcu, nav pōrtykas, nav leidzekļu. Valdeibai uztycamajom, nasafīdeitajom karaveiru vīneibom nav komandera... Ulmanis lyudz paleidzeibu ūzremēs: Kopenhāgenā angļu syutnis apsūlej īrūcus, Leitovas valdeiba pīskīr aizdavumu vōcu

markōs, izadūd ar Igauneju nūslēgt aizsardzeibas leigumu, kam lela nūzeime vālōkajūs nūtykumūs. Šymā kritiskajā breidī atsacerej pōsaižlidzeigū vērsiniku, kurs pats pīsaiteicis — asūt gotovs komandēt jebkuru karaveiru vīneibu ceinā par Latveju. Šys veirs īr nu Lubōnas puses — Oskars Kalpaks. Jō reiceibā teik nūdūti 132 veiri nu virsiniku rezerves rūtas, 85 — nu Cāsu rūtas, pōreji — 190 nu Studentu rūtas nūsyuteiti valdeibas apsardezi.

Ar šū varūneigū jaunōs vaļsts sorgu kūpu, kas veidoj Latvijas tūpūšōs armejas kūdulu, Kalpaks 3. janvara reitā pōrit Daugovas tyllus. Jelgovā izdūta pyrmō pavēle. Jaunicaltais komanders spīsts sasadorbēt ar Dzeļža divizeju, landsvēru, majoru Bišofu, generalu grafu Golcu... Vēļōk vōcu vērsiniki, īsarūdūt pōrbaudeit Kalpaka kaujas vīneibas, īr pōrsteigti, radzūt labi nūorganizētu, disciplinētu, skaitliski augūšu karaspāka daļu, kas spējeiga veikt patstōveigus uzdavumus...

Sōkūtnejas atīšōnas ceļš īr ļūti smogs, tūmār Kalpaks, nagribādams tautišu gryutū stōvūkli padareit vēļ smogōku, naļau jīm zemnīku ūkiutnikus. Komanders vīnmār īt priksējōs ryndōs, un tikai aiz Auces pikreit kōpt sadlūs. Aizgōjuši leidz Rudbōržim aiz Skrundas, sasnāguši Kalveni — Aizpores pusmūžepu, kalpakīši pasagriž atpakaļ, sakūpoj spēkus, lai ar Lōčplēša goru un zūbynu sōktu sovu slavas un Latvijas atbreivošōnas ceļu. Zeimeigi īr Aizpores kopukolnā uzcaltajā pīmineklī īkoltū Edvarta Vyrzas vōrdi "Kalpakam un jō karaveirim, 1919. goda 25. jan-

vara reits... Nu šejines īsasōce gaismas ausšōna pōri Latvejai."

...Jaunīšu kupli apmaklātū Kalpaka ceinu sōkuma atceres sareikōjumu ciklu īvadeja Skrundas vydusskūla. Pēc direktora Ilgvara Mielava uzrunas zemessorgs, Nacionalō teatra aktīrs Oļgerts Šalkonis, nūdeklamējis Annas Brigaderes pazeistamū dzejūli "Latveja Kalpaku syuta", pīteice vīnmār gaideitū aktrisi Veru Gribāču-Valteri, skūlānu priksnasumus, vokalū ansambli "Skrundas veiri", Australejas — Latvejas bidreibas priksēdi Ilgvaru Cīruli, kurs, sekojūt Kārļa Ulmaņa īdybynōtajam Draudzeigajam aicyntōjūmam, pasnēdze skūlai svešōtnes tautišu saryupātu dōvonu — grōmotas, tūs storpā ari Ulda Gērmaņa "Latvišu tautas pīdzeivōjums". Leidzeigs sareikōjums nūtyka Oskara Kalpaka Rudbōržu pamatskūlā, kur visi īsagrize ari svineigi sapūstajā Varūnu pīmiņas zālē.

Atceres pasōkumi nūsaslēdze ar svātbreidi Kalvines pogosta Aizpores kopūs, kur atdusas deveni varūnōvē kritūši kalpakīši, kur Ēvalda Valtera dēsteitais pīmiņas ūzuls. NBS komanders pulkveļleitnants Raimonds Graube, apvīneibas "Tāvzemei un Breiveibai LNNK" generalsekretara vīneica Palmira Lāce un cyti runōtōji aicyntōja karaveirus, zemessorgus un Kazdangas lauksaimnēceibas tehnikuma jaunsorgus byut cīneigim Kalpaka varūpdorba mantīnikim. Es nūlaseju jaunōkū dzejūli "Zemessorgi brauc uz Skrundu". Izskanūt kūpeigi skandātai dzīsmēi "Svāts montōjums", zīdus nūlyka atbīļdeigi darbiniki... Par spēiti leitainajam laikam kopūs īsadaga pīmiņas sveceites, bet naudaz vēļōk plaveņā — gunkurs...

Jezupa Danovska fotoattālūs: pīmiņas breidis kopūs; O. Kalpakam vēļteitais styureits Rudbōržu piļs zālē; pi pulkveža O. Kalpaka kopa — blokus obeliskam — Ē. Valtera stōdeitais ūzuls.

beidzūt tyktu īmyužynōta pīmiņa par pāvesta viziti myusu zemē ī Mezaparkā celebrātū divkōlpōjumu 1993. goda 8. septembrī.

Cerams, ka leidzeiga pīmiņas zeime byus ari Aglyunā, kur Svātais Tāvs vadeja Euharistejas svīneibas — svātū Misi bazilikas sakralajā laukumā tō poša goda 9. septembrī.

Kamer austrumu religiju pīkritēji diskutej un prōtoj, kū tod eisti pilyugt un kō attālu kōrt pi sīnas — kača, truša, zača vai kaida cyta dzeivīnika, krisfīšim 1999. gods vēļteits vīneigi Dīvam.

Lelais katōļu bazneicas kritizātōjs un katōļu neidējs, kaidreizejais Tautas frontes vodūns Dainis Ivāns ūzjims socialdemokratu ryndōs un teik mynātš kai nōkamais vaļsts prezidenta kandidats.

STANISLAVS KARPOVIČS

LATVJU KOPI SVEŠUMĀ

Šū dzejūli, kas jai ļūti pateikūt, Jersikas pogosta priksšādātōjai Maijai Spūlei 25. martā Preiļūs lyuguse nūlaseit tagadejō jersikite, bet baigajā godā preiļite Albina Spravniece, dzim. Vucāne. Uzraksteits 1951. godā Krasnojarskā, uz kurini bejuse izvasta jōs gimine 1949. godā. Kod īk reizi pōrlosūt, acīs saskrin osoras...

(Gūdynt stalinisma uperu pīmiņu)

*Kur ceļu leikumōtu dziļā taigā
Storp dīvom īplakom sōc meža strauts,
Kur bīži zvārs, bet reši cylvāks staigoj,
Un reitūs solti ceļas mygļas auts.
Ti paanā vērs syunu meikstō klōja
Zīd mežrūzes un zaļoj bryuklinōjs,
Gulst daudzās kūpas — te īr myuža mōjas
Un ļaužu aizmērsis latvju kopu klōjs.
Šurp ceļa nav — īr tikai zvāru takas,
Un tikai maijā pyrmais leits leist.
Te munai tautai trymdas godi sōkōs,
Te daudzās tautas leidza munai kleist.
Kas skaitu zyn, cik vīnu kūpā taigā?
Cik bryuču sōpeigu vēļ tautōs kvēļ,
Cik dzeivi vēļ nu tīm, kas naktī baigā
Šurp atvasti, un teik īk godus vasti vēļ?
Šurp naatnōks uz kopim nūlikt zīdus
Ni sērma mōmuļa, ni gaidūs dāls,
Tik pušnaktis stuņde audis spēku bīdus,
Un kopu kūpom pōri syunas zeļs.*

ONUFRIJS GAILUMS

SKUMJAS

*Skumst mōte Latveja par sovu tautu,
Kam šudiņ ceļš uz gaismu īr tik gryuts;
Kod Malnais bruniniks vēļ naatļau tai,
Kai carāts, pošai lemt un breivai byut.
Nu vysa ļaunō cylvāks naaizsorgōts.
Kam ticējom, tīm žālsirdeibas nav
Un latvu ūzuls palīk arvīn vōrgōks,
Kod, vātru nūmōkts, navar breivi plaukt.
Kam vara īr — nav gūdrpoteigas stōjas,
Uz lobklōjeibu naspēj tautu vest.
Te daudzi najyutas kai sovōs mōjōs,
Vairs navar nabadzeibas slūgu nest.
Voi īlgi spēsim īzturēt šū nostu,
Kod nacejai draud izniceibas rāgs?
Lai sasnēgt spētu icarātū krostu,
Mums jōsatric šys bremzejūšais spēks.*

INTA BAIBA

TIC UZSŌCIS DORBU

Februārī dorbu ūzsōce Preiļu rajona turisma informācijas centrs (TIC). Uz sarunu aicyntōju turisma asistenti Editi Bīrnīti:

— Cik darbiniku esit centrā un kai sadaleitas darbeibas sferas?
— Trejs cylvāki — Irēna Kjarkuža īr menedžere, bet es ar Jōni Anspoku — asistenti. Rajona

padūmes struktura. Irēna organizē, koordinej, mes dorbojamēs jōs vadeibā, strōdojam ar klientim.

— Kaidu paleidzeibu, pakolpōjumus varat snēgt?
— Centrs pīdōvoj eksursejas pa Preiļim un nūvodu, pa Latgolu Nūbeigums 2. lpp.

ALBERTS BUDŽE

DRAUDŽU DZEIVE

19. februārī E. Melngaila Tautas mākslas centra tradicionālōs kulturas specialisti Andris Kapusts un Signe Pujāte, Kulturas akademejas profesors Mārtiņš Boiko izvērtēja Reikas folkloras kūpas "Dzintars" četru godu veikumu. Nōkamajā dīnā specialisti turpynōja psalmu ekspediceju un īraksteja, kai tōs dzīd Vījakas pusē.

22. februārī Baltinovas kristeigajā skūlā nūtyka kōrtejis divkōlpōjums, kū vadeja draudzes prāvests A. Budže, pēc tam kotras klases pōrstōvs nu jō rūkom sajēme īsvēteitu krucifiksu, kū icarāts īvītōt mōceibu klasēs.

Daugavpiļs firma SIA "Favorīts" sōkuse

ražōt jaunū gāzeitu, ekologiski teiru mineralydīni "Aglyuna", tam izmontoj yudīni, kas īgyuts Daugavpiļi nu 120 metrus dziļas arteziska ūrbuma okas. Šys yudīns satur cylvāka veseleiba napičīšamas vīlas — kāļiju, kalciju, hloru, nātriju, magneziju. "Aglyuna" īr ūrstnīcyisks un īteicams slīminīkim ar gramōšōnas traucējumim. Firmas vadeitōjs J. Čunčulis informē, ka Aglyunas vōrds dūts tōdēļ, ka šei svātīta īr Latgolas regiona simbols. Tyvōkā laikā paradzāta firmas un Aglyunas bazilikas vadeibas tīkšōnōs, lai pōrrunōtu īspeju leidzekļu, kas īgyuti nu mineralydīna realizacejas, kaidu daļu pōrskaitēt bazilīkai.

Arhiveiskups metropolīts J. E. J. Pujats īrūsynōjis Mezaparka estrādes terītovejā ūstōdeit pīmiņas zeimi pāvestam Jōnam Pōvulam II. 24. februārī Reigas dūmes kulturas, mākslas un religijas lītu komiteja nūlēme atbalsteit šū prikslykumu. Tai

